

Съвременен. Актуален. Пълен. Напълно интегриращ DSM-5 (Диагностичен и статистически наръчник на психичните разстройства), този текст предлага най-актуалното представяне на психопатологията, което е на пазара.

Чаках този учебник повече от десет години! Причината е проста: той очертава логиката на появата на психично разстройство, процеса на развитие от всички ъгли и разумните подходи към терапията – с много фигури и графики... Не съм била толкова вдъхновена по отношение на нов учебник от много дълго време.

Марта В. Лоу, Щатски университет Уинстън–Сейлъм

Страхотни примери, ясни дефиниции, превъзходни илюстрации. Лесен за четене, особено за бакалавърски курсове. Главите са добре организирани. Много съвременен, представя превъзходна информация за невронауката зад психопатологията. Освен това има и много добро представяне на DSM-5.

Дейвид М. Фелдман, университет „Бари“

Мисля, че това е страхотен подход към психопатологията, отразяващ силно актуалния интегративен подход към невронауката и нейното взаимоотношение със средата.

Дейвид Е. Гард, Университет на Сан Франсиско

Чел съм няколко учебника, които отразяват ревизирания DSM, и те не са толкова добре написани, нито пък представят толкова много графики и схеми, които подпомагат обяснението.

Елизия В. Клемънс, Университет на Северно Колорадо

Тези глави са лесни за осмисляне и следване. Критериите за диагнозите са добре представени за студентите и учебникът елиминира необходимостта те да си купуват допълнителни книги като DSM (тъй като критериите са включени).

Ашли М. Ролник, Чикагски университет „Лойола“

Ключови характеристики

- Критичната оценка на *DSM-5* е изцяло интегрирана в текста, за да се цитират по-нови ключови изследвания и да се осигури най-актуалното представяне на областта.
- Ангажиращите, изпълнени със състрадание разкази от първо лице и изследванията на клинични случаи представят множество гледни точки към индивидуалните преживявания и позволяват да се изпитва емпатия чрез примерите от първо лице.
- Основаните на доказателства изследвания и силното и балансирано отразяване на теорията осигуряват основата, от която се нуждае всеки.
- Интегрираното представяне на невронауката и най-авангардните изследвания дават достъпна и завладяваща представа за посоката, в която е поела областта.
- Изобилните педагогически илюстрации вдъхват живот на ключови концепции и понятия, за да насърчат задълбоченото разбиране на материала.
- Отразена е актуалната работа в областта на когнитивната и афективната невронаука, епидемиологията, етологията и генетиката, както и изследванията в традиционната психологическа литература.
- Глобалната рубрика „Призма“ във всяка глава повдига важни обществени и културни въпроси.
- Представени са критериите за изследователската сфера на Националния институт за психично здраве (RDoC) за разбирането на психопатологията.
- Еволюционната перспектива поставя анормалната психология в по-широк контекст.
- Проверката на понятията и концепциите във всяка глава, въпросите за преговор в края на главите и ключовите термини помагат да се овладеят ключовите структури.

Уилям Дж. Рей

АНОРМАЛНА ПСИХОЛОГИЯ
НЕВРОНАУЧНИ ПЕРСПЕКТИВИ
КЪМ ЧОВЕШКОТО ПОВЕДЕНИЕ И ОПИТ

София, 2019

Преводът е направен по изданието:

WILLIAM J. RAY

ABNORMAL PSYCHOLOGY:

Neuroscience Perspectives on
Human Behavior and Experience

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

Copyright © 2015 by SAGE Publications, Inc.

© Людмила Андреева, превод, 2019 г.

© Издателство Изток-Запад, 2019 г.

ISBN 978-619-01-0383-7

УИЛЯМ ДЖ. РЕЙ

АНОРМАЛНА ПСИХОЛОГИЯ

*Невронаучни перспективи към
човешкото поведение и опит*

Превод от английски
Людмила Андreeва

Съдържание

Предговор	25
Благодарности	29
За автора	31
Глава 1 Обзор на психопатологията	33
Стигма и психични разстройства	36
1.1. ПРИЗМА: Американските нагласи към психичните заболявания	37
Различни схващания за психичните заболявания	38
Трите основни теми в тази книга	39
Нива на анализ	41
Био-психосоциален подход	41
Взаимоотношението на еволюцията и културата с психопатологията	42
1.2. ПРИЗМА: Глобално психично здраве: съществуваща терапия	44
Хората и тяхната среда	46
Психопатологията универсална ли е?	47
Преживелищна перспектива	48
План на книгата	49
Обобщение	49
Въпроси за преговор	50
Допълнителна литература	50
Ключови термини и конструкции	50
Глава 2 Променящи се концептуализации за психичните заболявания	51
Исторически съображения в разбирането на психопатологията	55
Древногръцкото и римското влияние: психичното разстройство включва мозъка	55

Психопатологията през Средновековието	57
От Ренесанса до XVIII век: началото на съвременната наука	57
Откриване на функцията на мозъка в поведението и психопатологията.....	59
XVIII и XIX век	61
XIX век и еволюцията	65
Търсене на организация	66
Грижи за хората с психични разстройства	67
2.1. ПРИЗМА: Затваряне на психиатричните болници в Америка	70
От миналото към настоящето	71
Перспективи пред психотерапията през XX век	71
Психодинамична перспектива към терапията	72
Екзистенциално-хуманистична перспектива	75
Поведенчески и когнитивни перспективи	79
Обобщение	84
Въпроси за преговор	85
Допълнителна литература	85
Ключови термини и конструкции	86

Глава 3 Невронаучни подходи към разбирането на психопатологията... 87

Диагностични съображения при психопатологията	89
Невронаучни перспективи	90
Какво представляват ендотиповете?	93
Гени	93
<i>Как средата играе роля в генетиката?</i>	94
Невронни мрежи	95
Невронаучни техники и нива на анализ	96
Главният мозък	97
Как невронът предава информация?	99
Кодиране на информацията	99
Уникални аспекти на човешкия мозък	100
Как наблюдаваме мозъка в действие?	101
Електроенцефалография	102
<i>Евокирани потенциали</i>	103
Магнитоенцефалография	104
<i>Позитрон-емисионна томография</i>	104

Функционален магнитен резонанс.....	106
<i>Дифузно тензорно изобразяване</i>	107
Пространствена и времева резолюция	108
Мозъчни мрежи	108
Невроните са свързани в мрежа	109
Що е мозъчна мрежа по подразбиране?	110
Различни мрежи участват в различни задачи.....	111
Основни невротрансмитери в мозъка	112
Изучаването на генетиката	114
Какво правят гените?	115
ДНК.....	116
Как влияят гените върху поведението?	117
Епигенетични процеси.....	118
Митохондрии и митохондриално унаследяване	120
Темите на еволюцията.....	121
Психопатологията от еволюционна перспектива	122
Невроетика	125
3.1. ПРИЗМА: Невроетика – етични съображения, когато се използват невроетични техники	125
Обобщение	126
Въпроси за преговор.....	127
Допълнителна литература.....	128
Ключови термини и конструкти.....	128
 Глава 4 Изследователски методи	 129
Що е наука?	132
Научните методи	132
Изследване на случай.....	133
Натуралистично наблюдение: просто гледаме	135
Корелационен подход: кое с кое върви заедно?	136
Експерименталният метод: да направите така, че нещата да се случат	139
<i>Дефиниции в експерименталния метод</i>	139
<i>Свиренето на музикален инструмент променя ли мозъка?</i>	140
Логика и заключения: детективската работа в науката	142
<i>Валидност</i>	142
Какво очаквам да се случи?	144

Планиране на експериментално изследване.....	145
<i>Изследвани лица в проучването</i>	146
<i>Разпределяне на изследваните лица в групи</i>	146
<i>Процедури за съчетаване</i>	146
<i>Планиране на изследването</i>	147
<i>Зависимата променлива свързана ли е с независимата променлива?</i>	148
<i>Нулевата хипотеза и методите на статистическия извод</i>	148
<i>Хипотеза за замърсяващата променлива</i>	150
<i>Изследователска хипотеза</i>	150

4.1. ПРИЗМА: Рандомизирани контролни изпитвания на глобалните психотерапии в страни с ниски и средни доходи 152

Планове с едно-единствено изследвано лице.....	152
Лонгитюдни изследвания.....	153
Епидемиологични изследвания.....	155
Изследвания, включващи генетика.....	157
<i>Поведенческа генетика</i>	157
Клинична и статистическа значимост.....	159
Повторение и метаанализ.....	160

Етика и научен експеримент 160

Експериментът като етичен проблем.....	162
Елементи на първоначалния диалог между учения и изследваното лице.....	162
<i>Доброволно участие</i>	162
<i>Информирано съгласие</i>	162
Правата на изследваното лице и отговорностите на експериментатора.....	163
Какво е вредно за изследваното лице?.....	163
Институционален рецензиращ борд (IRB).....	164
Етичното взаимоотношение.....	165

Обобщение 165

Въпроси за преговор.....	166
Допълнителна литература.....	167
Ключови термини и конструкции.....	167

Глава 5 Оценка и класификация..... 169

Снемане на анамнеза..... 171

Структурирани интервюта..... 172

Структурирано клинично интервю за разстройствата по DSM.....	172
--	-----

5.1. ПРИЗМА: Културна чувствителност в разбирането на поведението и преживяванията 173

Оценяване на културните измерения.....	174
Надеждност и валидност във връзка с психопатологията.....	176
Надеждност	176
Валидност	177
Модели на оценяване	178
Въпросници за симптомите	178
Личностни тестове	178
<i>Минесотският многофазен личностен въпросник (ММЛВ).....</i>	<i>179</i>
Проективни тестове	180
<i>Исторически примери на проективни техники</i>	<i>181</i>
Невропсихологическо тестиране	184
<i>Невропсихологически тестове и психични заболявания</i>	<i>184</i>
Използване на невронаучните техники за идентифициране на психично заболяване.....	185
Класификация.....	186
Класификационни системи на психичните разстройства	186
<i>Международна статистическа класификация на болестите и свързаните със здравето проблеми</i>	<i>187</i>
<i>Диагностичен и статистически наръчник на психичните разстройства.....</i>	<i>187</i>
Обобщение	190
Въпроси за преговор.....	192
Допълнителна литература.....	192
Ключови термини и конструкции.....	192
 Глава 6 Разстройства в детска възраст	 193
Преживявания	194
Въведение в детското развитие	195
Развитие на мозъка.....	198
Ефекти от стреса в началото на живота.....	198
Теории за привързаността.....	199
Учене чрез подражание.....	203
Теория за психиката	204
Юношество	205
<i>Социалният мозък през юношеството</i>	<i>207</i>
<i>Поемане на рискове през юношеството.....</i>	<i>207</i>
Мозъчни системи, участващи в социалните отношения	208
 6.1. ПРИЗМА: Стрелбата в училище по света	 210

Разстройства на привързаността	211
Разстройства от аутистичния спектър	212
Специални способности	220
Лечение на разстройствата от аутистичния спектър	221
Разстройство с дефицит на вниманието със или без хиперактивност	222
Терапия на разстройството с дефицит на вниманието със или без хиперактивност	226
Разстройство на поведението	227
Опозиционно-предизвикателно разстройство	228
Терапия на разстройството на поведението и на опозиционно-предизвикателното разстройство	228
Затруднения в ученето	229
СЛУЧАЯТ НА РОБЪРТ: Разстройство на поведението	
Разстройство на интелектуалното развитие	231
Разстройство на интелектуалното развитие, свързано с хромозомите	232
Разстройство на интелектуалното развитие, свързано с метаболизма	234
Разстройство на интелектуалното развитие, свързано с бременността	234
Терапия на разстройството на интелектуалното развитие	235
Обобщение	236
Въпроси за преговор	239
Допълнителна литература	239
Ключови термини и конструкции	239
Глава 7 Шизофрения	241
Преживявания	242
Шизофрения	244
Позитивни и негативни симптоми	245
Позитивни симптоми	245
Негативни симптоми	246
Ход на шизофренията	247
Историческа перспектива	248
СЛУЧАЯТ НА ДЖЕЙМС СЪРН: Шизофрения	250
Подтипове на шизофренията?	251
Шизофренията от еволюционна перспектива	253
Фактори в развитието на шизофренията	254

Генетични фактори в шизофренията	255
Ендофенотипове, свързани с шизофренията	257
Промени във вентрикулите при шизофрения	258
Шизофрения и мозъчна функция	259
Какви мозъчни промени се наблюдават при шизофренията?	262
Шизофрения и мозъчни мрежи.....	265
Невротрансмитери, участващи в шизофренията	266
Как се променят когнитивните процеси при шизофрения?.....	267
Шизофренията и преживяването на емоциите.....	268
Факти за шизофренията	268
Лечение на хора с шизофрения	269
7.1. ПРИЗМА: Арест от милосърдие за психиатрични пациенти.....	270
Антипсихотични лекарства.....	271
Психо-социални интервенции при шизофрения.....	272
Обобщение	274
Въпроси за преговор.....	276
Допълнителна литература.....	276
Ключови термини и конструкции.....	276

Глава 8 Разстройства на настроението 277

Депресивни разстройства	278
8.1. ПРИЗМА: Глобални разстройства на настроението.....	280
Разстройствата на настроението по света	282
Развитийни аспекти на депресията	284
Когнитивен модел на депресията.....	285
Предава ли се депресията в семейството?	287
Еволюционната перспектива към депресията	288
Теории за запазването на ресурсите	289
Теории за социалната конкуренция	289
Хипотеза за социалния риск	289
Предотвратяване и терапия на депресията.....	290
Терапия на депресията	290
Лекарства за депресия	291
Електроконвулсивна терапия	292
Стимулация на вагусовия нерв.....	293
Транскраниална магнитна стимулация.....	293
Дълбока мозъчна стимулация	294

Психотерапии при депресия	294
<i>Когнитивна терапия за депресия</i>	295
<i>Емоционално фокусирана терапия за депресия</i>	296
<i>Психодинамична терапия за депресия</i>	297
Биполярно разстройство	298
Биполярни разстройства	299
Диагностициране на биполярно разстройство	300
<i>Биполярно I разстройство</i>	304
<i>Биполярно II разстройство</i>	305
<i>Циклотимно разстройство</i>	305
Генетика на биполярното разстройство	306
Биполярното разстройство и творчеството	307
Изобразяване на мозъка на хора с биполярно разстройство	307
Дисрегулация на невротрансмитерите	308
Фактори от средата	308
Лечение на биполярното разстройство	309
<i>Лекарства за биполярно разстройство</i>	309
Самоубийство	310
Културни различия в самоубийството	311
Полови различия в самоубийствата и типа опити	312
Ендофенотипове и самоубийство	313
Кратковременни и дълговременни фактори, свързани със самоубийството	313
Предотвратяване на самоубийството	313
Обобщение	315
Въпроси за преговор	317
Допълнителна литература	318
Ключови термини и конструкции	318
 Глава 9 Стрес, травма и психопатология	 319
Психичен стрес и психопатология	322
Травмата води ли до психично заболяване?	323
Социалната болка като соматичната ли е?	324
Физиологични механизми, свързани със стреса и травмата	325
Травмата променя нашите гени чрез генетичното маркиране (епигенетика)	325

Психичният стрес и имунната система.....	327
Какво ви кара да бягате от мечките? Стресът и оста хипоталамус–хипофиза–надбъбречни жлези	328
Автономната нервна система.....	331
Изучаването на стреса	332
<i>Реакцията борба или бягство относно ли се по еднакъв начин за мъжете и жените?</i>	334
<i>Социалният стрес предизвиква ли сходна реакция като тази на физическия стрес?</i>	335
Свързани с травмата и стреса разстройства в DSM–5.....	336
Разстройства на приспособяването.....	340
Акутно стресово разстройство	340
Посттравматично стресово разстройство	341
<i>Физиологичните аспекти на посттравматичното стресово разстройство</i>	343
Случаят на Виктория Инглиш: Посттравматично стресово разстройство	344
<i>Терапия на посттравматичното стресово разстройство</i>	345
9.1. ПРИЗМА: Посттравматичното стресово разстройство и самоубийствата в армията.....	346
Обобщение	348
Въпроси за преговор.....	350
Допълнителна литература.....	350
Ключови термини и конструкции.....	350
Глава 10 Тревожни разстройства и обесивно-компулсивно разстройство.....	351
Тревожни разстройства	352
Обзор на тревожните разстройства	353
Когнитивни процеси в тревожността	357
Невробиология на тревожните разстройства.....	358
Развитийни аспекти на тревожността	359
Тревожните разстройства по света.....	361
10.1. ПРИЗМА: Глобално психично здраве: тревожни разстройства	362
Основни типове тревожни разстройства	364
Сепарационно тревожно разстройство	364
Генерализирано тревожно разстройство.....	364

Случаят на Адам Колдуел:	
Генерализирано тревожно разстройство	366
<i>Терапия на генерализираното тревожно разстройство</i>	367
Социално тревожно разстройство.....	368
<i>Невронаучни аспекти на социалната тревожност</i>	369
<i>Лечение на социалното тревожно разстройство</i>	370
Агорафобия.....	371
Специфична фобия	371
<i>Невронаучни аспекти на специфичната фобия</i>	373
<i>Терапия на специфични фобии</i>	374
Паническо разстройство.....	375
Обсесивно-компулсивно разстройство	377
Мозъчни процеси, свързани с обсесивно-компулсивното разстройство.....	381
Лечение на обсесивно-компулсивното разстройство.....	382
Обобщение	383
Въпроси за преговор.....	385
Допълнителна литература.....	385
Ключови термини и конструкции.....	385
Глава 11 Дисоциативни и соматизационни разстройства	387
Дисоциативни разстройства.....	389
Деперсонализационно-дереализационно разстройство	391
Два клинични случая:	
деперсонализация.....	392
Дисоциативна амнезия	393
Дисоциативно разстройство на идентичността.....	394
Случаят на Майкъл Боутрайт:	
Дисоциативна амнезия	394
Лечение на дисоциативните разстройства	396
Соматизационни разстройства	398
Соматизационно разстройство.....	399
Болестно безпокойство	399
Конверсионно разстройство	400
11.1. ПРИЗМА: Осъзнаването на тялото и мозъкът	404
Мнимо разстройство	405
Лечение на соматизационните разстройства.....	406
Обобщение	407

Въпроси за преговор.....	409
Допълнителна литература.....	409
Ключови термини и конструкции.....	409
Глава 12 Разстройства на храненето.....	411
Обзор: хранителни разстройства в кърмаческа и детска възраст, затлъстяване и разстройства на храненето	412
Хранителни разстройства в кърмаческа и детска възраст	413
Пика.....	414
Разстройство с руминации	415
Разстройство с избягване/ограничаване на приема на храна	415
Проблемът затлъстяване	415
12.1. ПРИЗМА: Намаляване на затлъстяването по света.....	418
Разлики в становището за идеално тегло между мъжете и жените	421
Основни разстройства на храненето.....	425
Анорексия нервоза	426
Лечение на анорексия нервоза	432
Булимия нервоза.....	434
Лечение на булимия нервоза	435
СЛУЧАЯТ НА АН ХАРТ: Булимия нервоза.....	436
Хиперфагия (преяждане).....	437
Обобщение	438
Въпроси за преговор.....	440
Допълнителна литература.....	440
Ключови термини и конструкции.....	440
Глава 13 Сексуални разстройства и полова дисфория.....	441
Исторически перспективи	443
Сексуалната активност на американците	444
Сексуална възбуда и сексуален драйв.....	445
Вашият мозък и сексуалната активност	446
13.1. ПРИЗМА: Сексуалността и сблъсъкът на културите	447
Сексуална възбуда.....	449
Нормално сексуално функциониране	451

Сексуални дисфункции	455
Еректилна дисфункция	457
Разстройство на оргазма при жената	457
Забавена еякулация	458
Преждевременна еякулация.....	458
Разстройство с понижено желание за сексуално общуване при жената	458
Разстройство с понижено желание за сексуално общуване при мъжа.....	459
Сексуални болкови разстройства	459
Терапевтични подходи към сексуалните разстройства	459
Парафилийни разстройства	462
Екхибиционизъм	462
Фротеризъм.....	463
Фетишизъм	464
Педофилия.....	465
Сексуален мазохизъм	466
Сексуален садизъм	467
Трансвестизъм.....	468
Воайоризъм.....	468
Други парафилийни разстройства	469
СЛУЧАЯТ НА ДЖОРДЖ НАДЪЛ: Наредено от съда лечение за притежание на детска порнография....	470
Терапевтични подходи за парафилийните разстройства	469
Полова дисфория	471
Обобщение	475
Въпроси за преговор.....	478
Допълнителна литература.....	478
Ключови термини и конструкции.....	479

Глава 14 Разстройства, свързани с психоактивни вещества и пристрастяване	481
Употребата на психоактивни вещества в САЩ.....	484
Злоупотреба с психоактивни вещества, зависимост и пристрастяване	487
Свързани с психоактивни вещества разстройства в <i>DSM-5</i> и <i>МКБ-10</i>	488
Кой се пристрастява?	489
Модел на пристрастяването.....	491
Могат ли психоактивните вещества да променят мозъка ви?	492

Алкохол	497
Свързани с алкохола разстройства в <i>DSM-5</i>	499
СЛУЧАЯТ НА РИЧАРД ТОМПСЪН:	
Разстройство, свързано с алкохол	501
Ефекти на алкохола върху човешкото тяло	503
Умерено, тежко пиене и запой	505
Разпространение на пиенето	506
Хората, които пият повече, харесват ли алкохола повече?	507
Канабис	508
Канабис и психоза	509
Халюциногени	511
14.1. ПРИЗМА: Легализацията на марихуаната	512
Опиоиди	516
Имаме ли опиумни рецептори в мозъка?	516
Кокаин	516
<i>Кокаинът, допаминът и вашият мозък</i>	518
Амфетамини	519
Амфетамините като лекарство	520
Кофеин и никотин	520
Хазарт	523
Терапия на разстройствата, свързани с психоактивни вещества	526
Принципи на ефективната терапия	527
Психо-социални терапии и пристрастяване	529
Програмата с 12 стъпки	530
Подходи на контролираното пиене	531
Лекарства, използвани в лечението на пристрастяване	532
Обобщение	533
Въпроси за преговор	537
Допълнителна литература	537
Ключови термини и конструкции	537
Глава 15 Личностови разстройства	539
Представяне на личностовите разстройства	540
Що е личностово разстройство?	541
Коморбидност на личностовите разстройства	542

Личностови разстройства и нормални личностни черти.....	544
Характеристиките на здравия Аз	546
Нормални личностни черти	547
Еволюцията и различните личностни характеристики	548
Личност и личностови разстройства	549
Категории и дименсии.....	551
Изследвания на средата и генетични изследвания на личностовите разстройства	552
Странно-ексцентрични личностови разстройства	552
Параноидно личностово разстройство	552
Шизоидно личностово разстройство	553
Шизотипно личностово разстройство	554
СЛУЧАЯТ НА НЕЙТЪН ДЖЕЙМС: Шизотипно личностово разстройство.....	554
Драматични емоционални личностови разстройства.....	555
Антисоциално личностово разстройство и психопатия	556
<i>Антисоциално личностово разстройство.....</i>	<i>556</i>
СЛУЧАЯТ НА ДЖИМ НЕЛСЪН: Съдебно наредена терапия за сексуално насилие над дете	556
<i>Психопатия</i>	<i>557</i>
<i>Участието на мозъка в психопатията.....</i>	<i>559</i>
Гранично личностово разстройство.....	560
СЛУЧАЯТ НА ЕЙМИ ДЖЕЙМС: Гранично личностово разстройство	561
<i>Изследвания на мозъка на хората с гранично личностово разстройство</i>	<i>563</i>
<i>Доверие и гранично личностово разстройство</i>	<i>565</i>
Хистрионно личностово разстройство	569
СЛУЧАЯТ НА ЕЙМИ ПОРТЪР: Хистрионно личностово разстройство	570
Нарцистично личностово разстройство	570
СЛУЧАЯТ НА ДОН НИКЪЛС: Нарцистично личностово разстройство.....	571
Тревожни и свързани със страх личностови разстройства	572
Избягващо личностово разстройство.....	572
Зависимо личностово разстройство.....	572
Обсесивно-компулсивно личностово разстройство.....	573
Лечение на личностовите разстройства.....	574

15.1. ПРИЗМА: Марша Лайнъхан: създаване на диалектичката поведенческа терапия въз основа на преживяванията ѝ.....	576
Терапия на другите личностови разстройства	577
Бъдещи съображения в DSM по отношение на личностовите разстройства	577
Обобщение	578
Въпроси за преговор.....	580
Допълнителна литература.....	580
Ключови термини и конструкции.....	580
Глава 16 Неврокогнитивни разстройства	581
Съобщение на президента Роналд Рейгън за болестта на Алцхаймер	582
Промени, свързани с остаряването по света	585
Превенция на неврокогнитивните разстройства	586
Когнитивните способности променят ли се с възрастта?	587
Мозъчни промени с напредване на възрастта	588
Може ли дейността на човека да предпазва от мозъчни промени?	590
Делириум.....	591
Случаят на Боби Болдуин:	
Делириум	592
Леки и тежки неврокогнитивни разстройства	593
Неврокогнитивно разстройство, дължащо се на болестта на Алцхаймер	595
<i>Гени и болест на Алцхаймер.....</i>	<i>598</i>
<i>Изобразяване на мозъка при болест на Алцхаймер.....</i>	<i>598</i>
Съдово неврокогнитивно разстройство.....	599
Фронтотемпорално неврокогнитивно разстройство	600
<i>Развитие на фронтотемпорално неврокогнитивно разстройство при учен и художник.....</i>	<i>600</i>
Неврокогнитивно разстройство, дължащо се на травматично мозъчно увреждане	602
Неврокогнитивно разстройство, дължащо се на деменция с телца на Леви	603
16.1. ПРИЗМА: Тихата епидемия от мозъчни сътресения в спорта	604
Неврокогнитивно разстройство, дължащо се на болест на Паркинсон	605
Неврокогнитивно разстройство вследствие на инфекция с ХИВ	605
Предизвикано от психоактивни вещества неврокогнитивно разстройство.....	606
Неврокогнитивно разстройство вследствие на болест на Хънтингтън	606
Неврокогнитивно разстройство вследствие на прионова болест.....	606

Обобщение	607
Въпроси за преговор.....	609
Допълнителна литература.....	609
Ключови термини и конструкции	609
Глава 17 Законът и психичното здраве.....	611
Американската правна система и пледирането за невменяемост	614
17.1. ПРИЗМА: Психичното здраве и законът в реалния свят – провал на системата?	617
Андрея Йейтс	618
Вменяемост	619
Етични и правни въпроси в терапията	621
Етични и правни аспекти на първоначалния договор за терапията	622
Хоспитализация по спешност.....	624
Джефри Дамър	626
Закопи за сексуалните хищници	627
17.2. ПРИЗМА: Глобално психично здраве: затворниците и психичното здраве	628
Невронаучна и еволюционна перспектива към правните въпроси на психопатологията	629
Обобщение	631
Въпроси за преговор.....	632
Допълнителна литература.....	632
Ключови термини и конструкции	632
Речник	633
Показалец	653
Литература*	

* Литературата е публикувана на сайта www.iztok-zapad.eu.

*На Джуди, Вики и Джим
за тяхната проицателност и отдадеността им
на качеството.*

Предговор

Книгите по анормална психология от средата на миналия век до голяма степен съдържат описания на конкретни разстройства. Не е писано обаче много за преживяванията на хората с психично разстройство. Оттогава обществото има нова концептуализация за това какво означава да имаш психично разстройство. По-силно е съзнанието за това колко много хора с психично разстройство са способни да водят пълноценен живот и да имат продуктивно професионално занимание. В този текст искам да представя някои от тези хора и да опиша техните преживявания.

Освен това в учебниците от миналия век не се пишеше много за изследванията. Проучванията, които се цитираха, се фокусираха изключително върху анормалната психология. Те не бяха свързани с по-общата човешка природа и как психичното разстройство е част от еволюционната ни история и е свързано с човешките познавателни и моторни процеси и емоции. В много отношения областта на анормалната психология по онова време оставаше несвързана с другите области на психологията, както и с науките за живота.

Скачайки напред към началото на XXI век, учебниците по анормална психология започваха да представят повече изследвания. Броят изследвания, свързани с невронауката обаче, беше ограничен. Нямаше особена информация за изобразяването на мозъка и начина, по който различните разстройства са свързани едно с друго на подлежащо ниво. Започваше обаче да се осъзнава, че психичното разстройство е сложен процес и не може да се обясни на едно-единствено равнище, например възможността то да се предизвиква от един-единствен ген.

Използвайки тази по-широка перспектива, дихотомните позиции на природата срещу възпитанието, или вроденото срещу заученото, се сливат в по-големия въпрос как аспекти на всяко от тях водят до разбирането на поведението и опита и тяхното взаимоотношение с психичното разстройство. Разбирането, че човешкото поведение и опит се осъществяват на редица различни нива на анализ, замества строгия дихотомен подход, който изправя едното срещу другото ниво. На молекулярно равнище например знаем, че гените трябва да се активират и изключват. Това означава, че множество съществени човешки процеси се ръководят от средата. На по-високо равнище дебатите за генетиката срещу културата може да са с ограничена стойност, ако не разбираме начина, по който хората живеят в културата и са повлияни от историческата среда. Това ни води до стойността на еволюционната перспектива.

Развитие на еволюционна перспектива

Еволюционната перспектива изследва близкото взаимодействие на организмите с тяхната среда. В тази тясна връзка организъмът търси начини да реши фундаменталните проблеми или предизвикателства на съществуването си. Това е вярно, независимо дали той има психично разстройство, или не. Средата за хората включва не само природата, но и културата. През цялата си еволюционна история винаги сме живели в групи с други хора. Начинът, по който културите разбират и решават проблемите, свързани с психичното разстройство, е един от въпросите с ключово значение, които ще изследвам в тази книга. Еволюционната перспектива освен това ни дава разбиране защо някои разстройства, като шизофренията, се наблюдават в сходен процент по света, а други варират по географското местоположение.

Развитие на техниките за изобразяване на мозъка

След като навлязохме в XXI век, важните за психологията въпроси бяха прегърнати от невронауката. Това даде възможност на двете сфери да се обогатяват и да интегрират научната информация за важни психологически въпроси. През последните двадесет години станахме свидетели на изместване на фокуса, което включи „десетилетието на мозъка“, както и истинската поява на когнитивната и афективната невронаука. Редица учени също са започнали да се питат как невронаучните подходи могат да повлияят върху разбирането на психопатологията и да подпомагат диагностицирането на различните типове психични разстройства.

Освен генетичните и еволюционните перспективи, скорошното развитие в областта на изобразяването на мозъка е осигурило важни перспективи към психопатологичните процеси. Тези техники включват функционалния магнитен резонанс (fMRI), електроенцефалографията (ЕЕГ) и магнитната енцефалография (МЕГ). Техните принципи трябва да се разбират от студентите, които искат да имат основни познания за психопатологията. Тези техники започват да подчертават начина, по който основните кортикални мрежи могат да отразяват конкретни промени в психопатологичните състояния и да ни доведат до по-добро разбиране за начина, по който нормалните социални и емоционални процеси могат да станат дисфункционални. Например знаем, че в мозъка има различни базисни мрежи, някои от които участват във вътрешни процеси като реене на съзнанието, когато няма външна стимулация, а други се активират, когато се изисква взаимодействие с външния свят. Редица изследователи са се опитвали да формулират как тези т.нар. мрежи по подразбиране, както и други мрежи са свързани с психопатологията. Други изследователи са се фокусирали върху емоционалните вериги, които са или недостатъчно, или свръхактивирани при определена психопатология.

Последици за терапията

Нещо повече: интегрирането на изследванията от невронауката и традиционните психологически изследвания способства за изясняване на ефикасността и механизмите на психотерапиите. Например неотдавнашни изследвания с изобразяване на мозъка показват, че различните модалности на функционирането са опосредствани от естеството на психотерапията. От друга страна, изследванията върху терапията на депресията показват, че психотропните лекарствени медикаменти действат „от долу нагоре“, като влияят върху лимбичните зони, които на свой ред оказват въздействие върху по-висшите корови мрежи. Обратното, когнитивните терапии действат „от горе надолу“, като влияят върху префронталната кора (ПФК), а тя на свой ред има потискащ ефект върху по-нисшите мозъчни процеси. Дори в рамките на изследванията върху резултатите от традиционната психотерапия има ново усещане за интегриране на традиционните дихотомни позиции. Това включва стремежа към конкретизиране на емпирично подкрепени процедури, като успешното взаимоотношение между клиент и терапевт, което определя резултата от терапията. От гледна точка на превенцията напоследък се увеличават невронаучните изследвания, които показват начина, по който обогатената среда, както и физическите упражнения могат да повлияят върху развитието на мозъка и да играят важна роля в превенцията както на патофизиологията, така и на психопатологията.

Нови перспективи в анормалната психология

По същия начин, по който психологията предлага важно прозрение на нивото на системите от гледна точка на човешкото поведение и опит, е абсолютно наложително учебниците по анормална психология да започнат да предлагат такава интегративна перспектива. Например най-новите гледни точки в социалната невронаука показват, че не е продуктивно да се преподава анатомията на мозъка или емоционалността в една глава, а социалните взаимоотношения, влиянието и възприятието – в друга. В общността на изследо-

вателите на психопатологията все повече се разбира начинът, по който различните разстройства отразяват нарушения на социалните процеси и мозъчните функции, свързани с тях. С такъв интегративен подход студентите могат да започнат да разбират природата на нарушените взаимоотношения на различни нива, включително когнитивни, афективни и моторни процеси.

Този учебник

Целта на този текст е да обедини актуалните гледни точки в разбирането на психичните разстройства. Освен традиционната психологическа литература ще бъде разисквана и допълнителна информация от когнитивната и афективната невронаука, етологията, еволюцията и генетиката. Фокусът е върху унифицирането и интегрирането на тези разбирания в едно по-широко обсъждане.